

HAREZMÎ (H. 323-383)

Ebu Bekr Muhammed b. el-Hârezmî'dir. Babası aslen Taberistan'dandır. Harezmi şehrinde doğmuştur. İlim aramak ve geçimini sağlamak için Harezmi'den ayrılmıştır. Memleket memleket dolaşmış, bir çok melik ve emirin hizmetine girmiştir. Seyfu'd-Devle ile tanışmış ve Şam'da onun hizmetine girmiştir. Sonra tekrar gurbete gitme isteği ile Buhara'ya, Nişabur'a ve Sicistan'a gitmiş, İsfahan'da es-Sâhib b. Abbâd'ın yanına gelmiştir. Es-Sâhib Harezmi'yi çok iyi karşılamış, sonra ona Şiraz'da bulunan Adud ed-Devle'ye verilmek üzere bir mektup vermiş ve böylece yolculuğu başarılı olmuştur. Ticaretinde kazanç elde etmiştir. Adud Devle'den bir çok mal ve hayır sağlamıştır. Sonra Nişabur'a yerleşmiş oradan toprak ve ev almıştır. Ölünceye kadar orada kalmıştır. Yaşamının sonlarında Bedî'u-z-Zaman el-Hemezânî ile tartışmalara girmiştir. Bu felaket yüzünden sağlığı bozulmuş, ünü sönmüştür.

Harezmi'nin ezberleme yeteneği bulunduğu ve hafızasının kuvvetli olduğu söylenir. Öyle ki, bir gün er-Racan'a Sâhib b. Abbâd'ı görmeye gitmiştir. Kapısının önüne gelince, kapıdaki muhafız es-Sâhib'e giderek şöyle demiştir:

Kapıda bir yazar var. İçeri girmek için izin istiyor. Bunun üzerine vezir: "Ben huzuruma Arap şiirinden 20 bin beyit ezberlemeyen bir edibi kabul etmemeye karar verdim. Bunun üzerine el-Harezmi muhafıza: Bu miktar erkeklerin şiirinden mi yoksa kadınların şiirinden mi?"

Bunu bildirince es-Sâhib: Bu Ebu Bekr el-Harezmi'dir, demiştir. Bununla birlikte el-Harezmi dil ve soy bilimlerinde öncü idi. Dilin sırrına ve terkiplerin özelliklerine dair bilgisi vardı. Nesir alanında İbnu'l-'Amîd'in ekolündendir. İnsanların birçoğu, onu es-Sâhib'den üstün tutardı.